

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VII. Non vitiatur Matrimonium ex levi metu, injustè incusso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

ra electione; quamvis enim non contraheret, nisi timeret peccatum; equidem supposita necessitate peccandi, vel contrahendi, ex se ipso eligit contractum. Et idem est, quando timetur mors citra injuriam à causa libera vel naturali; scilicet quando à causa libera per injuriam. Vide Concl. 5. ubi latius hæc deduximus

342. Profectò nisi metus injustus magis tolleretur libertatem, quam metus justus, quæ causa fuisset, quòd Ecclesia, ut Adversarii volunt, magis irritasset Matrimonium ex metu injusto, quam justo? Injuria, inquit, quæ committitur in uno casu, & non in alio. Sed contra: jura superioris allegata non fundant se in injuria, sed in defectum consensûs; Cum locum non habeat consensus &c. cap. 14. de Sponfal. Ergo censent metum injustum magis repugnare consensui, quam metum justum, adeoque voluntatem per injuriam coactam minus liberam esse, quam voluntatem coactam citra injuriam.

Restat prima probatio, in qua quaeritur: an metus levis, injustè incussus, etiam vitiet jure naturæ Matrimonium; nam irritare, existimat Sanchez rectè inferri ex hac nostra Conclusionè; sed malè, ut jam ostendo. Sit itaque

CONCLUSIO. VII.

Non vitiat Matrimonium ex levi metu, injustè incusso.

343. Quantum ad forum externum hæc Conclusio certa est apud omnes tam Theologos, quam Jurisperitos; cum nulla sit lex five civilis five Ecclesiastica, quæ vel irritet, vel declaret irritum Matrimonium, aut alium quemcumque contractum metu levi etiam injustè extortum; sed omnia jura, quæ in superioribus non pauca adduximus, requirunt metum gravem, five metum, qui possit cadere in virum constantem.

Et quamvis expressè non statuatur, contractum levi metu initum esse validum; equidem à contrario sensu satis superque id ex ipsi colligitur, accedente præsertim communi consensu Doctorum, & consideratis inconvenientiis, quæ alias sequerentur, cum facile possit intercedere aliquis levis metus, & sic omnia forent obnoxia litibus & rescissionibus. Quæ etiam est ratio, quare forum externum nolit dare actionem ex venditione injusta, quando non est ultra aut infra dimidium justii pretii; tamen in foro interno vendens vel emens non excusentur à restitutione.

344. Accedit: quòd metus levis verè non sit metus vel coactio; arg. 1. Nec timorem, ff.

Quod metus causa. ibi: Proinde si quis metus causa rem ullam frustra timuerit, per hoc edictum non restituitur, quoniam neque vi, neque metus causa factum est. Jus ergo præsumit, tali casu adfuisse plenum & perfectum consensum, & idèò in foro externo non vult dare actionem. Itaque quod attinet forum externum, sicut dixi, Omnes concedunt, Matrimonium levi metu extortum esse validum.

Quidni esset validum? Nam etiam est valida solemnis professio Religionis, tali metu facta, ut patet ex cap. penult. De His quæ vi. ibi: Non obstante violentiâ, quæ proponebatur illata, cum neque metum mortis, neque cruciatum corporis contineret, & idèò non debuerat cadere in virum constantem. Et cap. 1. eod. ibi: Si legitime probatum fuerit, non timore mortis prædictam mulierem Religionem intrasse.

Interim non pauci apud Sanchez 1.4. disp. 17. n. 2. docent: in foro conscientiæ tale Matrimonium non subsistere, si contrahens nullo pacto id Matrimonium eligeret, nisi eo metu perterritus. Quam sententiam etiam sequitur Lugo de Justitia & jure disp. 22. n. 14. 1. eamque Sanchez sup. n. 5. vocat satis probabilem; & sustinendo, inquit, Matrimonium metu contractum esse jure naturæ irritum, haberet longè majorem probabilitatem: at retentâ opinione, esse solo jure Ecclesiastico irritum, tenenda est tanquam probabilior hæc posterior sententia, scilicet Matrimonium esse validum, etiam in foro conscientiæ.

Nos autem contendimus, etiam retentâ opinione, Matrimonium gravi metu injustè extortum esse in validum jure naturæ, nihilominus Matrimonium levi metu extortum, tamen contrahens nullo pacto id Matrimonium eligeret, nisi eo metu perterritus, etiam in foro conscientiæ esse validum. Loquimur autem de metu levi, omnibus consideratis, quæ juxta superioribus dicta consideranda veniunt, ut ætas, sexus & familia.

Probat autem Pontius sup. cap. 18. n. 3. hæc doctrinam in primis: quia si Ecclesia sentiret, Matrimonium ex levi metu non valere, id declararet & præciperet conjuges audiri, ne in concubinato remaneret.

Sed hæc probatio, meo judicio, est parvi momenti. Nam Ecclesia negat audientiam professis per vim vel metum, qui post quinquenarium reclamant, ut expressè habetur in Concil. Trident. ff. 25. de Regul. c. 19. quod sic incipit: Quicumque Regularis præterdat se per vim & metum ingressum esse Religionem &c. non audiat nisi inter quinquennium tantum à die Professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit corâ Superiore suo & Ordinario; & tamen si per vim vel metum gravem reverà consenserint, aut subfit aliud impedimentum irritans, Professio

verè non est metus in foro externo, ex l. 7. ff. Quod metus caus.

345. Professio Religionis levi metu facta valet.

346. Aliquis docent, tale Matr. non valere in foro conscientia Sanchez Lugo.

346. Oppositum probatur ex Pontio.

fessio in foro conscientiae non subsistit; & possunt inde etiam oriri peccata, sed per accidens; nam ita professus tenetur de novo consentire. Ergo consimiliter in casu nostro, si oriantur peccata, per accidens est ex malitia ejus, qui ex metu contraxit; nam sponte sua & omnino liberè tenetur rursus consentire, ne peccet.

347. *Alia probatio ex eodem Auctore.* Melius ergo probatur hæc opinio ab eodem Auctore ibidem n. 4. quia voluntarium cum levi metu non repugnat speciali rationi hujus contractus. Quod sic ostendit. Conjugium quidem perpetuum est & indissolubile: at levis metus non obstat perpetuitati conjugii, quia sicut facili negotio concipitur, facili etiam negotio depellitur. Matrimonium præterea est vinculum mutui amoris; at quò minus inter aliquos oritur amicitia, non obstat levis metus, sicut nec leves offensæ ex natura sua dissolvunt amicitiam. Pari etiam ratione non videtur obstat educationi prolis, nec esse magni alicujus damni occasio; qui enim levis metus causâ rixas excitaret, imprudens judicari deberet. Nulla ergo ratio est, propter quam dicamus, levem metum pugnare cum natura Matrimonii.

348. *Qui operatur ex levi metu non dicitur operari ex metu.* Horum autem omnium ratio desumitur ex his, quæ dixi supra: quia qui operatur ex levi metu, non dicitur neque vi neque metu operari, ut dicebat Jurisconsultus; quia habet in sua potestate sufficiens principium, quo possit metum repellere, cum operetur imprudenter; imprudentiam autem cum vitium sit, expellere potest. Quare qui, cum ad eò facile se eo metu liberare possit, non liberat, jure optimo censetur liberè operari. In quo vides, etiamsi censeamus, contractum Matrimonium ex gravi metu, injustè illato, nullum esse naturali jure, non sequi ullo pacto, non valere, si metu levi fiat, ut falsò dicebat Tho. Sanchez loco citato. Haëtenus Basil.

349. *Prima probatio contraria sententia ex Sanchez.* Qui etiam n. 5. & seqq. conatur satisficere rationibus contrariæ sententiæ: quarum prima his verbis proponitur à Sanchio supra n. 2. Idèò metus gravis irritat Matrimonium, quòd plenam consensûs libertatem impediât in viro constanti; ergo similiter irritabit metus levis, tantùm libertatis auferens in viro, qui natura sua non est ad eò constans. Tunc enim absolutè verificatur ratio Pontificis, cap. Cum locum, de Sponsal. ibi: Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit. Et confirmatur: quia ibi dicitur, plenâ libertate gaudere debere Matrimonium, quâ minimè gaudet hoc levi metu intercedente.

350. *Resp. Pontii* Respondet Pontius supra n. 8. verum esse, ob eam rationem reddi nullum Matrimonium, ex metu gravi contractum, nega-

mus tamen inquit, eandem rationem locum habere, quando intervenit levis metus. Neque enim is metus auferit plenam libertatem ex sua ratione, sed ex culpa operantis. Nam cum is in sua potestate habeat, posse repellere metum levem, non potest dici operari ex eo, sed ex mera sua voluntate. Unde nunquam iste metus levis dat causam contractui, si rectè consideretur.

Quòd autem inconstans eo movetur, non officit, ut gestum illud reipsa dicatur vi aut metu fieri; potest enim & debet prudenter operari, & ut operetur prudenter, in se habet principium repellendi metum, quòd secus est in metu gravi injustè illato. Hæc ille. Non est itaque præcisâ ratio, quòd metus tollat plenam libertatem, sed quia rationabiliter, servatâque constantia id facit, quare cum metus levis irrationabiliter, levisâque constantia id prætet, non iminet.

Secunda ratio Adversariorum est: levis minor metus sufficit in fœmina, ut in gravi, irritetque Matrimonium, quàm in viro, quia propter subjecti imbecillitatem metus eundem effectum in illa operatur, quem major in viro: ergo si metus levis eundem effectum coactionis & ablationis plenitudinis libertatis operatur in fœmina, vel in homine imbecilli, irritabit Matrimonium. Unde vir inconstans agit per levem metum, ac constanter gravem, nec inter eos distat in coactione, sed in motivo. Constantis non timet ex levi estimatione, quanto stans terretur.

Respondet Pontius sup. n. 1. immo minus gravis metus minus movet, imbecillitas in fœmina, quàm in viro, dummodo maneat operatio intra terminos consentis, atque constantis fœminæ. At quòd metus levis est, non habet eundem effectum, idque manifestè constat, quia in illa potestate habet, levem metum repellere. Quare si non repellit, idèò est, quantum vult repellere, ac proinde inconstans est, imprudenter agit. Hæc ille.

Tertia ratio sic sonat: Jus constituit crimen inter metum gravem, & levem, constituitur præsumptioni; præsumit enim metum gravem, causam esse actus, levem autem minimè. Jus autem præsumptioni inconstans, non habet locum in foro conscientiæ, si in contrarium sit veritas. Ergo si veritas ille metus levis, fuit causa Matrimonii, illud irritabit.

Respondet Pontius supra n. 6. nullatenus tem contractus Matrimonii, ex gravi metu celebrati, non esse ex ulla dispositione juris positivi, quòd posset iniri præsumptioni, sed ex ipso naturali jure, quòd veritate irritatur: jus autem positivum solum declarat, illud

B. 10
Sacrum
par

dispositionem juris naturalis, & eodem jure naturali valere Matrimonium ex levi metu, inspecta etiam rei ipsius veritate. Quia non praesumitur, sed revera ita est, eum, qui ex gravi metu contrahit, ex metu operari, cum non sit in ejus potestate, gravem illum metu expellere; & praeterea, etiam ex eo metu operans, sit constans. At cum operatur ex levi metu, non praesumitur, sed revera ita est, illum non operari ex metu, neque levem metum dedisse causam contractui, quia facile in sua potestate habet, illum a se repellere. Hae ille.

353. *Quarta praesum.* Restat quarta ratio sequentis tenoris: Caeteri contractus metu levi celebrati, sunt invalidi in foro conscientiae, in hoc sensu, ut per illos acquisita sint restituenda, quia non sunt plene liberi. Sed Matrimonium majorem petit libertatem; ergo a fortiori irritabitur eo metu. Et confirmatur; quia idem metus sufficiens ad caeteros contractus rescindendos, annullat Matrimonium; sed caeteri contractus metu levi rescinduntur in foro conscientiae: ergo & Matrimonium.

354. *Respon. Pontii.* Respondet Pontius; Caeteri contractus ex metu levi facti, neque jure naturali, neque positivo rescindendi sunt, neque quod levi metu habetur, est restitutioni obnoxium; aliam non valeret, ut jam supra non semel ostensum est. Quare assumit hoc argumentum principium omnino falsum, neque satis cum eorum DD. doctrina cohaerens. Hae ille sup. num. 5.

354. *Comes contra levi metum.* Et cap. 10. num. 5. sic ait: Verius mihi videtur, quod Alii universi docent, contractus omnes ex levi metu factos valere in foro conscientiae, & in eodem foro nullam esse obligationem restituendi. Hujus sententiae manifesta ratio ex eo desumitur; quia metus levis est in potestate patientis metum, eumque refutare potest; nam & is, qui operatur ex tali metu, non agit prudenter. Quare in ejus potestate est, imprudenter repellere, habetque in se sufficiens principium, ut repellat, & sine metu agat. Quare voluntarie omnino videtur operari, qui cum possit facile repellere, non vult. Idem constat in eo, qui ex metu peccat, & in eo, qui ab intrinseco metu patitur.

355. *Levis metus non everit titulum iuramentis.* Ex qua doctrina jam facile constat, in promissione vel donatione non everti eo metu titulum liberalitatis, cum in ejus potestate sit, ex eo metu non operari. Constat etiam, in contractibus aliis non censi factam injuriam aliquam, cum illam a se facile repellere possit; sed potius voluisse illam pati. Atque hanc rationem insinuasse videtur Jurisconsultus in l. Nec timorem, ff. Quod metus causa, ibi: Proinde si quis metuculosus &c. Quoniam neque vis neque me-

tu factum est. Unde levis metus non habetur ratio in jure; Clement. 1. & 3. de Foro compet. In quam sententiam est illud Celsi: Neque enim vani timoris ulla estimatio est. l. Si quis ab alio, in principio ff. de Rejudic. Non est enim metus, nisi periculum metuatur; non est autem periculum, quod verè periculum non est, etiam si quis periculum esse opinetur. Hucusque Pontius.

Sed contra. Clement. de Foro competenti, in libro, quo ego utor, tantum habet unicum cap. in quo de metu levi nulla fit mentio. Deinde: ex hoc, quod in jure non habeatur ratio levis metus, tantum sequitur, quod in foro externo non detur actio ex metu levi, actio; inquam, Quod metus causa. Alioquin passo minorem metum, succurreret officio judicis; & rescinderetur contractus, ut docent Gloss. d. leg. Nec timorem; verb. Restitui, dicens: Licet alio modo restituatur. Et Gloss. cap. Cum dilectus, de His quae vi, verb. Metum; ibi: Sed ubi quis minorem metum passus est, videlicet per impressionem sive potentiam judicis, vel dolo alterius quis vendit res suas, tunc subvenitur ei iudicis officio, ff. eod. Non est verisimile. §. fin. vel per constitutionem Principum, Cod. eod. l. penult. & ult. & ff. de Officio praesidis, Illicitus: vel per responsa prudentum, ff. de Var. & extraord. cog. Medicus.

357. *Potest alicui fieri injuria, tamen si eam facile possit repellere.* Contra 2. potest subinde fieri alicui injuria, tamen si eam facile a se queat repellere, ut patet in eo casu, in quo aliquis sponte ponit rem suam in aliquo loco, ut per furem auferatur, eo sine, ut furem deprehensum in furto, possit accusare; ac proinde fit ipsi vera injuria. Ergo similiter hic, quamvis alter imprudenter contrahat propter levem metum, tamen metus ille est vera injuria respectu ipsius, cum habeat jus, ut nullus metus ei inferatur; & supponitur, quod verè non contraxisset, nisi intercessisset talis metus.

358. *Ex damno dato oritur obligatio restituendi.* Contra 3. ex damno dato oritur obligatio restituendi, non quod de facto alterius erat (nam per damnum datum non accipitur jus in re ad bona illius, qui damnum dedit; sed solum jus, ut ex bonis ipsius fiat recompenratio, ut apud omnes in confesso est) sed restituendi ex propriis bonis: ergo similiter in casu proposito, esse contractus fuerit validus & dominium rei translatum sit, non tamen sine obligatione restituendi ex propriis bonis damnum illatum per talem contractum. Unde non videtur, quod argumentum istud Adversariorum assumat principium omnino falsum, neque satis cum doctrina eorum DD. cohaerens.

359. *Aliquis censens, extorta me.* Rogas a me; quae sit doctrina eorum DD. Respondeo: censent indistinctè, extorta per me.

per metum
levem, qui
est causa sine
qua non, esse
restituenda
in foro con-
scientia.
Probatur x.

metum levem, qui est causa sine qua non, esse in foro conscientia restituenda. Et probant primò; quia quàmvis jus civile non concedat actionem in hoc casu, nec contractus rescissionem, id tamen est ad vitandas lites, quæ passim suboriri possent, cum metus levis facillimo negotio probari valeat, & ne humana commercia impediatur; non tamen approbat eam receptionem, nec justam esse censet. Ut in deceptione intra dimidium justis pretii, jus civile ad vitandas lites denegat actionem, cum tamen eam non approbet, tenetur decipiens restituere: ergo similiter in nostro casu. Ita Sanchez l. 4. disp. 9. num. 4.

360.
Respondetur
ex Pontio.

Respondet Pontius supra cap. 10. num. 7. Est longè diversa ratio. Quia in ejusmodi læsione non fuit æqualitas rei ad rem; unde tenetur ad æqualitatem reducere; deficit enim justus titulus accipiendi excessum illum, cum nihil pro eo dederit; & id est naturalis obligatio restituendi. At in nostro casu est sufficiens titulus ex una parte, cum datur æquale pro æquali, & ex alia parte non est illata personæ injuria, quæ sit alicujus considerationis. Hæc ille.

361.
Secunda
probatio.

Probant 2. quia metu levi contractum extorquens injustitiæ reus est, cum renitenti dante rem accipiat ob metum; ergo tenetur restituere, reducens rem ad pristinum statum, restituens quod accepit, reddito sibi eo, quod dedit, alias non reduceretur res ad æqualitatem. Et confirmatur; quia in contractibus etiam onerosis substantia obligationis consistit in consensu, l. *Obligationem*, ff. de Act. & oblig. & ut rectè & absque injustitia incantur, debet concurrere libera utriusque contrahentis voluntas, quæ injustè & cum injuria, qualicumque metu, etiam levi, cogitur: ergo tenetur cogens, ut injuriam refarciat, contractum rescindere, restituere altero contrahente in suam pristinam libertatem, omni metu deposito. Ita Sanchez supra.

362.
Reprobatur
ex Pontio.

Huic argumento (inquirit Pontius supra) Nonnulli respondent, eo ipso quòd in contractibus onerosis datur res pro re, non esse commissam injustitiam in re ipsa, quia non servaverit æqualitatem; servasse enim supponitur inter rem & rem; & hæc æqualitas servata cum voluntario ad peccatum sufficienti, satis est, ut contractus ille valeat in conscientia, & ut transferatur dominium; nam in eo nulla injustitia commissa est. Solum ergo dicunt, injuriam factam esse personæ, quatenus contra ejus ingentiam libertatem factum est. Ex eo autem solum oritur, quòd is, cujus libertas læsa est, habeat jus petendi rescissionem contractus si voluerit, & alter ratione injuriæ illatæ personæ teneatur rescindere. Facilius tamen & veridius res-

ponderi potest, nullius considerationis esse injuriam illatam ex levi metu, cum operatur in sua potestate habeat, se ex eo metu liberare, & sufficiens principium intrinsicum, tam injuriam repellendi. Hæc ille.

Verbo ut absolvam; quòd parum est pro nihilo reputatur. Quid enim, si ego dixerim quidpiam, vel egerim, quòd vix aliquid ordinem habet ad damnum alicui inferendum, interim Petrus inferat damnum tertio, dicens, se non fuisse illatum damnum, nisi ego hoc dixissem vel egressum, obligabor ne propterea ad restitutionem? Nemo obligatur ad restitutionem, nisi injuria, quæ sit, verè sit causa damni, quòd inferatur. Jam autem in casu nostro, quantum concedamus metum esse injuriosum, tamen non videtur verè esse causa influens in damnum; quia alter stultè motus fuit, à tali metu, & ita totum damnum potius liberæ ipsius voluntati adscribendum videtur, quàm metui, aut illi, qui talem metum intulit.

Ex quo apparet magna diversitas inter contractum casum, & quem superius pro sententia opposita adduximus, quando videlicet aliquis rem suam spontè reponit certo loco, ut à fure auferatur; quàmvis enim talis facultas potuisset damnum istud impedire si non fuisset; equidem verè damnum intulit tunc à fure, rem illam auferente, & hoc tuente inæqualitatem; porò in nostro vel servatur æqualitas inter rem & rem in contractibus onerosis, aut certe libertas, quæ ponitur in contractibus onerosis non provenit ab eo, qui metum intulit, ut jam ostensum est, ab illo, qui metum perterritus, ultra quàm rem suam quòd donat.

Hinc Aliqui apud Pontium supra res consequenter docent: nullam esse rescissionem dari in his, quæ ex metu intulit gesta sunt; sed ea valida semper putantur. Non enim audiuntur in iudiciis, quæ intulit metu levem, quòd existimantur justas, ejusmodi metu non fuisse causam gestæ; tum etiam, ne fora litibus computantur.

Nec verò necessarium est, ut quòd metu passis subveniat officio iudicis, cum, ut explicatum est, nulla sit illa injuria, quæ considerari debeat, obligationem sæpius assignatam. Quare cum, qui ex metu levi operatus est, non tam metum ab aliis passus fuerit, quàm si quòd metu intulerit; siquidem in sua potestate habuit ex principio intrinseco sufficiens, cum metu repellere, non succurritur edicto Pretoris. Nec enim illud pertinet ad eum, qui sibi metum infert. Quòd mihi, inquit Pontius, probabilis apparet.

Itaque, ut ad metum gravem revertamur, iterum assero: Si iniuste incussus fuerit, praesertim ad finem Matrimonii, cum irritare Matrimonium iure naturae seu divino, non praesertim ratione iniuriae, aut solum quia tollit libertatem; sed quia graviter iniuste tollit libertatem; in ordine ad contrahendum Matrimonium; iuxta illud quasi axioma Medicorum: *Singula quae non prosunt, simul conjuncta juvant.* Et sic responsum est ad primam rationem Sanchii pro sententia opposita praeced. Concl. adductam.

Cur autem talis metus iure naturae irriter potius Matrimonium, quam alios contractus, oritur ex speciali natura contractus Matrimonii, qui ordinatus est à Deo in perpetuitatem, prolem amanter habendam, & bene educandam, in mutuum conjugum amorem, & mutua obsequia, mutua fidem &c. quae non reperiuntur in aliis contractibus, qui neque perpetui sunt, sed facile rescindi possunt per potestatem humanam; neque requirunt mutuum amorem &c. adedque naturae aliorum contractuum non ita repugnat illa iniusta & gravis coactio per metum, sicut repugnat naturae Matrimonii.

Interim Pontio supra cap. 6. num. 4. verisimiliter videtur, contractum liberalis donationis, aut promissionis, ex metu gravi celebratum, invalidum esse omnino iure naturae, ita ut neque naturalis obligatio ex eo sequi possit. Pro qua sententia citat ibi multos alios Auctores, & ultimo loco D. Thomam, 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3. ibi: *Talis obligatio tollitur per coactionem, quia ille qui vim intulit, hoc meretur, ut ei promissio non servetur.*

Probat autem; quia in simili donatione aut promissione deest titulus sufficiens, ut transferatur dominium in alterum, cui promittitur aut donatur. Nam in primis; non est titulus rei pro re, cum non sit donatio ob causam; neque est titulus ipsius donationis, aut promissionis; quia non donatur voluntarie & liberaliter, sed coactè. Ad liberalem autem donationem majus voluntarium requiritur iure naturae, quam ad alios contractus; immò & plenum voluntarium. Neque enim aequitas naturalis patitur, ut quis liberaliter omnino disponat de suis rebus, & tamen coactus aliquo modo, neque enim aequum est, ut commodum ex iniquitate reportet, cum quis eam viam illud intendit.

Quare optime, in spectà donationis naturae, eam defini vit J. C. in leg. *Donationes*, ff. de *Donationibus*. *Dat. aliquis eà mente, ut statim velit accipiens fieri, nec ullo casu ad se reverti: & propter nullam aliam causam*

facit, quam ut liberalitatem & munificentiam exercent. Haec proprie donatio appellatur. Quibus verbis plenum voluntarium requiri, quis ambigat? Veller enim ad se reverti, qui invitatus donat. Haec ille num. 4. Et num. 5. uberius ostendit, etiam ex SS. PP. neminem liberaliter dare, qui invitatus dat.

Praeterea num. 6. probat eandem sententiam à posteriori, ex eo, quod innumeris Doctores, immò omnes admittunt, cum qui iniuste aliquid extorquet per vim & metum à donante, teneri in foro conscientiae ad restitutionem: ergo (inquit ille) neque transfertur dominium, neque valet contractus, aliàs si iure naturali valeret, non esset obligatio restituendi ante sententiam, vel postulationem rescissionis, & transferretur dominium, solumque esset actio in personam, non in bona.

Rursus (prosequitur num. 7.) probatur ab absurdo; quia sequitur, lege positivà remota, usurarium non teneri ad restitutionem, quod tamen falsum est; cum etiam usurarius mentalis ad restitutionem teneatur, quae obligatio ex constitutione humana provenire non potest. Sequelam probat, quia dici posset, ibi intervenire donationem excusè. At omnes Doctores id uno ore rejiciunt, non ex alio capite, nisi quia invitatus donat. Ergo ratio invitatus destruit naturam donationis. Haec ille.

Sed, meo iudicio, haec rationes à posteriori, & absurdo, parvi sunt momenti. Siquidem optime consistunt, dominium esse translatum per huiusmodi contractum, & esse obligationem restituendi ante sententiam, vel postulationem rescissionis. Etenim dominium translatum fuit per validum contractum; porro obligatio restituendi oritur ex injuria sive iniusta coactione, ex qua processit ille contractus, per quem dominium translatum fuit; illa autem injuria nequit reparari; cum tamen sit obligatio eam reparandi ante sententiam, nisi per rescissionem contractus, sive per restitutionem in integrum, quae necessariè fit per restitutionem rei acceptae, aut aequivalentis; & idèd si metum passus alià viam non potest rem suam, aut aequivalentem recuperare, potest eam occultè surripere, aut uti alià occultà compensatione.

Pono casum, quod fur vendiderit mihi rem furtivam iusto pretio, contractus fuit validus, & dominium pretii fuit translatum in furem; arg. ff. *Qui vas*, ff. de *Furtis*, in fine: *Quod enim ex re furtiva redigitur, furtivam non esse, nemini dubium est; nummus ex l. 48 ff. ergo hic, qui redactum est ex pretio rei furtivae, de Furtis, non est furtivus.*

Putas autem, quod fur non habeat obligationem restituendi mihi pretium ante sententiam,

368. Probatio à posteriori.

Probatio ab absurdo.

369. Resp. ad probationes à posteriori & absurdo.

370. Nummus ex pretio rei furtivae, non est furtivus, ex l. 48 ff. de Furtis.

tiam, vel postulationem rescissionis contractus, si dominus rem suam à me auferat? Putas, quòd ego non possem pretium, quod dedi, occultè surripere, aut uti alià occultà compensatione, si alià vià non possem pretium à fure recuperare? Ergo similiter in casu proposito, est donatio jure naturali valeret, adhuc posset esse obligatio restituendi ante sententiam, vel postulationem rescissionis, & esset actio in bona donata aut his æquivalentia.

371. Admittit Pontius suprà c. 7. n. 2. contractus onerosos, in quibus datur res pro re, gravi metu injustè extortos, jure naturali valere, excepto Matrimonio. Et probat; quia substantia horum contractuum solum requirit titulum legitimum & simpliciter voluntarium. Exempli gratià, ut sit venditio valida jure naturæ, solum requiritur simpliciter voluntarium, & titulus pretii pro re; quia non potest esse contractus nullus defectu tituli, quem adesse supponimus; ex parte verò voluntarii non est, cur requiratur tam plenum voluntarium, quia illud non est necessarium tanquam titulus, ut de donatione dicebamus. Si ergo contractus est simpliciter voluntarius, validus erit, etiam si aliquo modo displiceat. Justitia enim horum contractuum, ex æqualitate rei cum re petenda est.

372. Et tamen ibidem n. 7. probabilius existimat, esse naturalem obligationem rescindendi hujusmodi contractus, si tamen is, qui contractus contraxit, rescissionem postulet, quia, inquit, in hoc casu injustum est, ut coactus quis contraxerit; factum enim est contra jus, quod quilibet habet non alienandi sua bona, nisi cum voluerit omninò liberè, sine vi & coactione extrinseca. Sed hæc injustitia compensari potest sine damno alterius contrahentis; ergo compensanda est. Minor probatur: quia emens potest restituere rem suam domino, & accipere pecuniam, quam dedit pro re, & ita res in pristinum statum restituatur. Ergo ad id tenetur emens, si alius velit. Hæc ille.

373. Infero ego; ergo etiam ex donatione, est foret valida, equidem maneret obligatio restituendi, si donans petat restitutionem; at qui donans ex metu, censetur continè petere restitutionem, quamdiu manet metus, ergo donatarius tenetur restituere, quod accepit, aut certè metum tollere.

Probatur subsumptum ex Pontio suprà c. 6. n. 4. in fine: *Vellet enim ad se reverti, qui invitum donat.* Velle autem rem reverti ad se quid aliud est, quàm petere rescissionem? Ergo hoc ipso, juxta Pontium, quòd aliquis invitum donat, vult rescissionem donationis, cessante metu; ergo donatarius ante aliam expressam postulationem rescissionis,

tenetur rescindere; & per consequens, rem donatam restituere; tamen donatio valet, & per eam transferatur dominium rei donatæ in donatarium; ergo si non restituatur, potest donans uti occultà compensatione, & vel ipsam rem donatam, vel aliam æquivalentem clanculum auferre, si sibi scandalum, & non sit alia via rem suam recuperandi; nec aliud intendunt DD. quos Pontius puto se impugnare & expugnare.

Quod attinet ad usurarium, ipse non accipit, seu non intendit accipere pretium supra sortem titulo donationis etiam excusabile, ut eam vocat Pontius, seu coactæ, sed inquam aliquid sibi ex justitia debitum; cum ergo nullum habeat titulum justitiae, qui sunt, pro empto, pro mutuo, pro translatum pro hærede, pro derelicto, pro legato, pro dote, pro suo, pro usucapto, pro præcipuo, pro commisso, pro iudicato, pro panno, pro socio, & pro soluto, sequitur manifestè, ipsum non acquirere dominium istius rei, & quàmvis acciperet dominium titulo donationis excusæ, equidem juxta jam dicta teneretur statim restituere.

Audiamus Scotum 4. dist. 15. q. 2. n. 26. Similiter, inquit, dans usuram voluntarius datur, quia nullus cogit eum ad hoc, sed voluntarius accipit pecuniam, & reddit ultra sortem, & potest dominium transferre in alium; si autem transfert dominium, ergo alius, scilicet usurarius, habet dominium. Ita sibi objicitur Subtilis.

Et quid putabimus eum respondisse secundum, inquit, etsi transferat dominium, tamen recipiens tenetur restituere, quia tantum donatione transfertur, & tamen tenetur tandem restituere creditori. Ergo restituendi rem, ex metu donatam, non datur satis probare, eam donationem non fuisse validam, aut non translatam dominium rei donatæ in donatarium.

Etiã objicitur contra hanc sententiam Pontii: quòd votum gravi metu in peccatum tortum jure naturæ sit validum; ergo si promissio homini facta. Respondet Theologus sup. c. 6. n. 10. Quidam Theologus dicit, marunt, votum metu factum, ex natura esse nullum, sed non placent: est enim voluntarium, requisitum ad votum, & ad promissionem, idque colligendum est ex natura utriusque; nam promissio aut donatio, liberalis cum sit, non potest habere admixtum aliquid involuntarii in ipsa; eo enim ipso, quòd vis vel metus injustè adhibetur, tollitur ratio liberalis donationis.

Adde: unum ex conditionibus humanæ promissionis esse, ut variatà quacumque circumstantià, non sit infidelis, qui promissionem non implet. At si sequeretur vis & metus post promissionem, Omnes concederent,

B
Sac
Matrimonii

371.
Contractus
onerosi grati
vi metu extort
sunt, valent
jure naturæ,
excepto Mat
tr.
Pontius;

372.
Est naturalem
obligationem
rescindendi
hujusmodi
contractus.

373.
Donans ex
metu censetur
petere restit
utionem, quam
diu manet me
tus.

nullam fore, & posse non impleri: ergo & à fortiori, si ea conditio sit in promissione ipsa. Cur enim quod illam nullam redderet, postquam facta est, non reddet nullam à principio? In voto autem ex natura ipsius constat, satis esse voluntarium simpliciter. Cum enim votum sit quidam cultus Dei, non requiritur major libertas, quam ea, quæ sufficit ad Deum colendum & honorandum, sicut è contrà ea libertas sufficiens est ad peccatum. Si enim quis ex eo metu fornicaretur, peccaret. Adde etiam, hominis ad Deum nullam esse posse rationem liberalis donationis, cum nihil Deo liberaliter donari possit. Constat ergo ex dictis, disparem esse rationem. Hæc ille.

quæ sub conditione solvatur, qualis est mortis causâ donatio. Igitur cum dicimus inter sponsam & sponsam donationem valere, propriâ appellatione utimur, & factum demonstramus, quod ab eo proficiscitur, qui liberalitatis gratiâ aliquid dat, ut confessim faciat accipientis, nec unquam ullo facto ad se reverti velit. Cum vero dicimus; si hæc mente donat sponsus (sponse, ut nuptiis non secus res auferatur, posse repeti, non contrarium priori dicimus, sed concedimus inter eas personas fieri donationem eam, quæ sub conditione solvatur. Ita Julianus lib. 17. Digestorum.

Aperi nunc oculos Ponce, & vide veram donationem, & tamen impropriam juxta illam legem. Quis enim dubitet, donationem causâ mortis esse veram donationem? Et tamen non dicitur propriè donatio. Ergo similiter donatio coacta, quamvis sit verè donatio, tamen quia pro libitu donantis revocabilis, & revocanda cessante metu seu coactione, idèd minùs propriè dicitur donatio.

Præterea: videre debuisset Pontius; aliud esse, promissionem non esse validam, & promissionem posse rescindi ob injuriam supervenientem; sic enim venditio metu extorta valet, & tamen qui coactus rem suam vendidit, potest justè rem suam retinere, & non tradere illam, postquam effugit vim coactionis.

Ratio est (inquit Pontius sup. cap. 7. n. 5.) quia si non est secuta traditio ex vi coactæ venditionis, non videtur velle obligari ad traditionem, si omninò in potestate illius sit rem tradere, non imminente coactione. Nam qui hic & nunc vendit coactus ac permutat, ita ut alias non faceret, satis explicat, se nolle vendere, deficiente coactione, at que adèd si ea deficiat, nolle perficere contractum venditionis. Unde emens, ex eo quod venditor rem illi non tradat, non est rationabiliter invitatus. Voluntarium enim illud non est absolute sed conditionaliter; nempe, si sic coactus non possit effugere vim coactionis ante traditionem & perfectionem contractus. Quod satis notum est ex illo modo contrahendi, & idèd emens, rationabiliter invitatus esse non potest. Hæc ille.

Ergo consimiliter, dico ego, promissio potest esse valida à principio, sic tamen, ut propter injuriam illatam, cessante coactione, nulla sit obligatio rem promissam tradendi; sicuti quàmvis ab initio fuisset omninò libera, & per consequens absolute valida, tamen propter supervenientem injuriam fieret, ut promissor non teneretur rem promissam tradere.

Si dixeris: secundum Pontium supra, illa venditio non est valida absolute, sed tantum adjunctâ traditione. Respondeo: traditionem non posse efficere venditionem validam,

380. Donatio causâ mortis est vera donatio sed impropria.

381. Aliud est, promissionem esse invalidam, & aliud eam posse rescindi.

Pontius.

382. Objeccio solvitur.

377. Examinatur hæc dictio. 378. Miror (inquit Pontius sup. n. 5.) alicui in mentem venisse, liberaliter dare eum, qui invitus donat, id quod lumine ipso naturalium esse videtur. Idem etiam indicant, quicumque liberalitatis naturam attigerunt. Incipiamus ab Aristotele, qui 4. Topic. c. 4. donum vocat esse datum irredibile, id est, non alto animo, quam miserendi. At invitus donans nihil minus vult, quam esse irredibile ex affectu. Deinde I. C. in d. l. Donationes, ibi: Ut statim velut accipientis fieri, & in nullo casu ad se reverti. Expendo hæc verba, quæ nostram sententiam continere, adèd certum est, ut qui non videat, planè sit cæcus. An ea, quæ quis invitus donat, nollet in ullo casu ad se reverti? Planè vellet etiam cum donat. Ergo ea donatio coacta deficit à donationis ratione, quam veram donationem esse Jurisconsultus affirmat. Hæc ille. Sed næ Pontius cæcus fuisse videtur, qui, ubi Jurisconsultus scribit, Propriè donatio, ipse legit: Verè donatio, quasi idèd sit vera donatio & propria donatio, cū tamè oppidò sint distincta, ut ostendit ex ipsa eadem lege, quæ sic incipit: Donationes complures sunt. Dat aliquis ea mente, ut statim velut accipientis fieri, nec ullo casu ad se reverti, & propter nullam aliam causam facit, quam ut liberalitatem & munificentiam exerceat, hæc propriè donatio appellatur. Dat aliquis, ut tunc demum accipientis fiat, cum aliquid secutum fuerit, non propriè donatio appellabitur, sed totum hoc donatio sub conditione est. Item, cum quis ea mente dat, ut statim quidem faciat accipientis, si tamen aliquid factum fuerit, aut non fuerit, velut ad se reverti, non propriè donatio dicitur: sed totum hoc donatio est,

dam, quæ de se est invalida, cum traditio tantum sit extrinsecum complementum venditionis, nam intrinsicè pericitur consensu; si ergo consensus de se non valeat, non potest reddi validus per traditionem.

Ponamus venditionem fuisse extortam dolo substantiali, adedque de se invalidam; existimas, quia valida efficietur per traditionem rei venditæ? Nemo id hæcenus docuit, quod sciam; si ergo venditio, metu gravi injustè extorta, non sit valida absolutè, non fiet valida per traditionem, eodem metu extortam.

383. *Potest fieri ut injuria, quæ reddit contractum rescindibilem, ab initio eum non invalidet.*

Et dato, quod fieret valida; equidem manet rescindibilis, etiam post traditionem; ergo fieri potest, ut injuria, quæ reddit contractum rescindibilem, ab initio eum non invalidet. Ergo similiter dici posset, licet vis & metus post promissionem, reddant eam rescindibilem ad beneplacitum promittentis, quamdiu tamen eam non rescindit, manere validam, & per consequens obligare; & idè eandem vim in ipsa promissione adhibeam, dare quidem jus promittenti, suam promissionem rescindendi, & per consequens eam non adimplendi; quamdiu tamen eam non rescindit, sed permanet voluntas, quàmvis coacta, se obligandi, verè obligare; & proinde promissionem, sic extortam, esse validam, quàmvis quocumque momento revocabilem.

384. *Professio solemnem est promissio non tantum respectu Dei, sed etiam hominis.*

Denique notandum est: Professionem solemnem non tantum esse Professionem respectu Dei, sed etiam respectu hominis, seu Superioris Religionis, ut patet ex illis verbis, quæ ponuntur in forma Professionis: *Promitto Deo &c. & tibi Pater.* Ergo, dicit aliquis: metu extorta, saltem in quantum respicit Superiorem, erit jure naturæ invalida juxta Pontium; nisi dixeris, illam promissionem, quæ in Professione videtur fieri Prælato, non dirigi ad eum, tanquam immediatum terminum obligationis, quæ ex illa oritur; sed solum tanquam ad proximum terminum obedientiæ exhibendæ: proximè quippe & immediatè obligatur Religiosus Deo, obedire Prælato. Quando ergo dicit: *Promitto Deo & tibi,* tantum significat, se illi promittere, tanquam qui vice & nomine Dei hic promissionem & traditionem accipiet: ex quo tamen non sequitur, quod se velit immediatè & proximè obligare Prælato; sed solum remotè, ut dictum est, tanquam termino obedientiæ explendæ, quasi diceret: *Promitto Deo, quod tibi ero obediens.*

An respectu hominis sit promissio liberalis.

Etiã responderi posset: Professionem, quatenus respicit Superiorem, non esse promissionem liberalem, seu gratuitam; sed potius contractum onerosum, ratione cujus Religio obligatur providere Religioso professo de necessariis ad vitæ sustentationem,

& idè metu extortam non esse jure naturæ invalidam. Atque hæc jam dicta sufficienter ad ostendendam probabilitatem sententiæ Lessii & Aliorum.

Si autem quaeritur, quid dicendum sit de sponsalibus, gravi metu injustè extortis? Respondet Lessius supra: verius videtur, non esse omninò nulla, sed more aliorum contractuum irritanda; cap. enim: *Ex dicitur de Despons. impub. quo Adversarii nituntur, solum probat, ea posse irritari.*

Si objicias; ergo ex illis oritur impedimentum publicæ honestatis. Respondet idem Auctor, id posse concedi, nihil enim incommodi. Potest etiam negari, quia quod ab initio est ita debile, ut pro arbitrio potius possit in irritum revocari, censetur jure quoque si irritum. Hæc ille.

Ratio autem à priori hujus doctrinæ esse potest; quia non deest titulus legitimus, & sufficiens voluntarium.

Nihilominus Pontio supra cap. 6. n. 1. verius videtur, etiam ejusmodi sponsalia esse nulla naturali jure; quia promissio ex parte unius est inutilis & ingrata; jam autem natura promissionis videtur exigere, ut sit utilis & grata promissario; adeoque non est promissio reciproca alicujus momenti, sed simplex tantum promissio ex parte unius, alium cogit ad promissionem sive ad prestandum, & suam promissionem accepit.

Pro hæc sententia adduci potest Doct. Angelici 2. 2. q. 88. a. 2. *in similitudine vana esset promissio, si alius promitteret, quod ei non esset acceptum.* Item: si fieret alicui injuria per sponsalia, posset resistere; ergo si hæc injuria in ipso contractu sponsalium, videtur ab initio nullus.

Sed ad hoc supra responsum tantum nihil aliud probare, quàm metu extortam posse à sponsalibus resistere. Et etiam si ponderi posset ad primam probationem, licet inutilitatem promissionis & ingratitudinem; ut sic loquar, rei promissæ, tribuere jus resistendi.

Ad simile autem de voto, quod dicitur assert Pontius n. 14. quod debet esse gratia Deo, alioquin nullam esse promissionem. Respondet: dissimilitudinem esse, quod Deus nunquam acceptavit illud votum; hic autem supponitur promissio acceptata, tamen si ex gravi metu injustè extorta, perstitimus nihilominus in ea sententia, quod videtur esse Scori, videlicet Matrimonium ex tali metu contractum jure naturæ, non potius divino esse invalidum, tamen si metu aut gravi metus, justè incussus, omninò relinquit illud validum.

B
Sacramentum

Enimvero certum est, Matrimonium ex natura sua seu institutione divina postulare majus voluntarium, quam alii contractus; in aliis namque contractibus consensum partium potest supplere Respublica, vel etiam parentes pro filiis consentire; in hoc autem contractu essentialiter requiritur consensus partium, ita ut neque per Rempublicam, neque per parentes possit suppleri, ut patet ex alibi dictis. Et illi, qui dicunt, in aliis contractibus sufficere contentum debitum, in Matrimonio tamen requirunt consensum realem & physicum.

Si objicias: extra de Despons. impub. cap. 1. Tu, pater filium nondum adultum, cujus voluntas non potest discerni, cui vult, potest Matrimonio tradere, & postquam filius ad perfectam aetatem pervenerit, debet hoc adimplere. Et hoc habetur ff. de Sponsal. l. Sed que patris, ubi dicitur de filia, quod tunc solum dissentienti a patre licentia conceditur sibi, si indignum moribus, vel turpem sponsum, pater ei eligat. Et probatur hoc a simili; quia Papa potest sui filios cogere ad contrahendum Matrimonium spirituale, puta ad recipiendum Episcopatum; ergo &c.

Respondet Scotus 4. dist. 29. q. un. n. 12. Illud caput potest exponi de debere de congruo, non autem de necessitate precepti. Et ad illud, quod adducitur de ff. dico, quod ita loquitur jus civile, sed jus Canonicum est contrarium. Unde illud Pauli: Filii obedite parentibus, non intelligitur quoad istud; quia in isto non tenetur filii obedire patri.

Quod autem adducitur de Matrimonio spirituali, non est simile, quia non tantam auctoritatem habet pater corporalis super filium ad Matrimonium carnale, quantum habet pater spiritualis super filium respectu Matrimonii spiritualis. Et ratio congrua est; quia hic efficitur contrahens melioris conditionis non sic autem ibi.

Ceterum opposita sententia Sanchezii, licet gravem metum injuste incussum, solo jure Ecclesiastico irritare Matrimonium, est valde probabilis; forte (inquit Scholium apud Scotum supra n. 8.) concordari possunt ambe, si dicamus, jure divino requiri plenam libertatem ad hunc contractum, & majorem quam ad ullum alium; explicationem tamen hujus relictam Ecclesie, & forte ultimam determinationem libertatis requisitam. Ita Scholium. Porro ultimam determinavit Ecclesia, solum metum gravem injuste incussum irritare; secus metum levem, aut gravem julte incussum.

Atque ex hac libertate, requisita ad Matrimonium, sive jure divino, sive Ecclesiastico, sequitur, quod non valeat ipso jure constitutio procuratoris ad illud ineundum, metu viri constantis facta. Quia Matrimonium postea celebratur virtute prioris con-

sensus, qui censetur adhuc durare, nisi sit revocatus, ut patet ex alibi dictis; ubi de Matrimonio per procuratorem; sicuti ergo ille consensus est irritus, propter metum, respectu Matrimonii, ita etiam erit irritus respectu constitutionis procuratoris ad illud; eo ipso quippe, quod est ad constitutionem procuratoris; etiam est ad ipsummet Matrimonium contrahendum.

Immo non tantum Matrimonium, & constitutio procuratoris ad illud, metu irritantur, sed etiam dotis promissio & solutio, tanquam Matrimonio accessoria, per legem: Si rufus, ff. Quod metus causa, ibi: Si dos metu promissa sit, non puto nasci obligationem: quia est verissimum, nec talem promissionem dotis ullam esse. Ita docet Gloss. cap. 2. de lis quæ vi, verb. Caatus. ibi: Item & dos promissa per metum vel soluta non tenet; quia est accessoria ad Matrimonium.

Hanc Glossam sequitur Sanchez l. 4. disp. 12. n. 23. & alii plures quos ibi citat, quamvis dicat, tam ipsam decisionem, quam rationem ejus esse dubiam; nam Aliqui intelligunt illam legem de simplici promissione absque stipulatione, secus si per stipulationem. Alii intelligunt eam de promissione dotis non expressa certa quantitate, sed si certa quantitas promitteretur. Sic etiam Nonnulli reprobant illam rationem; Quia est accessoria &c. quia, inquit, vitiatu principali, tunc vitiatu accessorium, quando eadem ratio in utroque militat, l. Et si is. Cod. de Præditi Minor. At quamvis dos sit necessaria Matrimonio, diversissimis tractatur regulis, differenti que ratio militat. Matrimonium enim ideo metu est irritum, quia semel validum, irritari non potest. At dotis constitutio semel valida, potest ob metum rescindi.

Atque ita videmus multa locum habere in Matrimonio, quæ minimè in dote accessoria procedunt. Lex enim civilis nihil potest circa Matrimonium, cum spirituale sit, disponere; verum circa dotem passim disponunt leges. Item presentia Parochi & testium est accessoria contractui Matrimonii per Tridentinum sessione 24. cap. 1. de Matr. & tamen non irritatur metu.

His tamen non obstantibus, probabiliter potest defendi (inquit Sanchez sup.) eam esse rationem: quia quando textus non irritat expresse accessorium, sed ex ipsamet annulatione principalis, censetur irritum, necessarium prorsus est, eandem rationem militare in principali & accessorio: verum quando textus expresse irritat accessorium, eo quod principale est irritum, non oportet eandem rationem in utroque subsistere. Et ideo non obstat; quod omnia alia dicta locum habeant in Matrimonio, non autem in dote. Quia in Matrimonio expresse disposita sunt, in dote autem

Viri etiam dotis promissio, & solutio per l. 22 ff. Quod met. caus.

393. Expenditur hac lex.

Multa habent locum in Matr. qua non in dote.

394. Defenditur ratio d. leg. ex Sanchez.

autem minime; & cum diversa militet ratio, ex dispositione in Matrimonio, non sequitur idem dicendum esse in dote. In nostro autem casu est expressa dispositio, non tantum in Matrimonio, ut metu vitietur, sed etiam in dotis promissione. Hæc ille.

Cumque d. lex: *Si mulier*, generaliter loquatur, nullatenus distinguendo inter promissionem simplicem, abque stipulatione, & promissionem, vestitam stipulatione; inter promissionem dotis, expressam certâ quantitate, & non expressam, & possit velle generaliter omnem promissionem dotis ex metu gravi, injustè incusso, irritare, neque nos distinguamus, cum evidentem rationem distinguendi non habeamus.

Et consimiliter, cum jura declarantia seu irritantia Matrimonia, gravi metu contracta, loquantur generaliter, non distinguendo inter coactionem respectu certâ personæ, & personæ incertæ de certis, v. g. respectu alicujus ex filiabus Petri, & nos generaliter loquamur; quia nulla evidens ratio cogit ad talem distinctionem; cogit, inquam, ut dicamus, coactionem respectu personæ incertæ de certis, non irritare; immo omnis ratio, quæ militat in uno casu, militat in altero; putâ quòd Matrimonium debeat gaudere plenâ libertate, & quòd Matrimonium coactum soleat habere infelices exitus: siquidem etiam Matrimonium coactum cum incertâ ex certis non gaudet plenâ libertate, cum secluso omni metu, nolle ullam ex illis ducere, adeòque cum contra voluntatem suam cogatur unam ex illis eligere, timendum est de infelici exitu.

Porrò Adversarii opponunt r. Cum electio sit Matrimonium spirituale, valet argumentum ab ea ad Matrimonium corporale; sed quàmvis electio, metu facta, nulla sit, c. 3. §. *Cæterum*. de Elect. in 6. ibi: *Quia cum arbitrium vel inordinatus captivatus affectus; vel ad certum aliquem (putâ, talem eligendum, inquit Glossa ibi) obligationis cuiusque necessitas adigit, cessat electio, dum libertas admittitur eligendi;* valet tamen, quando non est alicujus determinati, sed alicujus ex certo personarum genere: tunc enim habet substantialia electionis, cum sit inter plures: ergo similiter valebit Matrimonium, ubi aliquis non cogitur cum certa persona contrahere.

Respondet Sanchez supra n. 20. Quidquid sit de electione, an tunc valeat; est dispar ratio in Matrimonio; nam aliæ electiones possunt à lege restringi ad duos, ita ut alterum ex illis tantum fas sit eligere; Matrimonium tamen adèd liberum consensum exigit, ut nulla lex possit ad numerum certum restringere.

Verùm hæc solutio (inquit Dicastillo

disp. 4. n. 91.) difficultate non caret, ex illa enim sequeretur, nullam electionem futuram esse irritam, quia de qualibet esse potest lex, & præceptum obligans fieri.

Ideo placet respondere; quòd si electio coacta ita irrita esset ex c. 3. §. *Cæterum*. de Elect. in 6. sicut irritum est Matrimonium, ex metu contractum; ex cap. *Cum Isaac* de Sponsal. & ex aliis, probabilius putarem, etiam si optio daretur eligendi unam ex determinatis personis vel Ecclesiis (dummodo per metum injustum cogatur quis ad electionem) eam electionem in eo casu fieri irritam; quia tamen in eo cap. 3. non est irrita electio, sicut Matrimonium est irritum Ecclesiastico jure, non est eadem ratio in uno atque in alio. Hæc ille.

Sed Glossa videtur ponere æquivalentiam sic enim ait verb. *Electio: Quæ libere fit, bet, cum ex consensu procedat. Ad idem de Sponsal. Cum locum.*

Ego autem non credo esse eandem rationem de electione, & Matrimonio, sicut Matrimonio spirituali, & corporali bene advertit Scotus sup. citatus; *Quia, inquit ille, non tantam habet auctoritatem pater corporalis super filium ad Matrimonium carnalis quantum habet pater spiritualis super filium respectu Matrimonii spiritualis.* Et ratione congruentiæ ibidem adjunctam habet, *hic efficitur contrahens melioris conditionis sic autem ibi.*

Nec video; quid difficultatis hæc solutio Sanchii, quia non dicit, electiones aliquas non esse irritas, potest esse lex & præceptum magis strictum, sed expressè abstrahit ab eo, quòd necesse non valeant; sed tantum ostendit non requiri libertatem in Matrimonio, quia electione; quia certum est aliquas electiones restringi posse ad certas personas, quia electio unius ex illis sit necessaria & valida non constat autem Matrimonium potest restringi ad certas personas, ita ut electio unius ex illis sit necessaria & valida.

Arguunt præterea Adversarii: *Leges res res datur consensus electivus, l. de electione, §. ff. de Legat. 1. Ergo cum cogatur unam personam potius quam aliam, datur consensus electivus, & ita libertas, & proinde tali coactione extortum Matrimonium, validum erit, tanquam liberè factum.*

Respondet Sanchez supra: *Ille libertas non est plena, sed respectiva, quæ ad Matrimonii valorem minime sufficit: omnis enim consensus, quovis modo extortus, est liber respectivè, cum potius voluntas eligat illud Matrimonium, quam pati malum comminatum.*

Neque obstat: quod consuetudine alicubi inductum sit, ut aliqui non contrahant

395. An coactio respectu personæ incertæ de certis irrita.

396. Primum arg. pro parte negant.

Resp. Sanchez,

397.

Bibliotheca
Sacra
Paderborn

nisi cum aliqua ex certo genere, vel etiam lege induci possit. Ea enim consuetudine (inquit Pontius sup. c. 14. n. 14.) aut lege, nulla vis infertur, cum possit non nubere. Et præterea; lex illa vel consuetudo acceptata est voluntate & motibus utentium, & cum iusta sit, non infertur vis ab extrinseco, sicut de imperio patris dicendum, cum filii nuberent non poterant, sine eius consensu. Hęc ille. Itaque propter hæc argumenta non est recedendum à communi sententia, eo semper salvo, ut vis iniuste inferatur, præsertim ad finem Matrimonii.

Sed & nihil refert; quod Matrimonium contrahatur in præsentia consanguineorum & amicorum; quia, quidquid sit de præsumptione fori externi, in foro conscientie, in quo veritati standum est, si tunc verè non cessat metus, cogens ad Matrimonium, illud erit nullum. Immo nec in foro externo cessat metus præsumptio, sed tantum cogitur allegans metum, ad probandum graviolem illum fuisse, & ad clariore probationes afferendum, ut docet Felinus cap. *Causam Matrimonii*, n. 6. de Offic. deleg. dicens: Ita præsentia propinquorum non tollit, quin metus possit allegari, sed aggravat allegantem metum duccio onere probandi. Hęc ille. Quæ sequitur Sanch. sup. n. 2. t. c. alius quos citat. Si autem à me quaeritur; an qui iniuste cogit ad Matrimonium, possit altero invito resistere. Respondeo:

CONCLUSIO VIII.

Qui iniuste cogit ad Matrimonium; posset ante sententiam, altero invito, resistere; nisi intulisset damnum alio modo irreparabile.

Suppono tanquam certissimum, & ab omnibus admissum; ex parte neutrius contrahentis esse obligationem matrimonialem. Quod optime probat Doctor Seraphicus 4. dist. 29. q. 2. n. 10. ubi sic scribit: Dicendum, quod quaerere, utrum consentienti in resistentem, fiat præjudicium, est quaerere, utrum matrimoniale vinculum claudicat, ut ex parte sit solidum; & ex parte contritum; & hoc est quaerere, utrum aliquis sit vir, cuius non est uxor; & aliqua sit uxor, quæ non habet virum; & hæc in se ipsa questio solvitur, pro eo, quod in ea; optima implicantur, propter naturam Matrimonialis vinculi, quod est relativum & mutuum, quod signat ipsa comparatio & relatio uxoris ad virum. Dico igitur, quod Matrimonium non potest esse claudum, quantum ad vinculum; quia si mulier invita est, & in dissesu perseverat, tam signo, quam corde, nullum est Matrimo-

nium. Nec unius acquirit potestatem aliquam in alterum, pro eo, quod in altero extremo defuit consensus. Unde primus non se habet per modum efficientis, sed disponentis; & ideo si secundus adveniat, tunc perficit Matrimonium, pro eo, quod iam habet consensum mutuum, qui est ejus principium completum, & ex tunc vir obligatur, & ei præjudicium ad consentiendum in personam aliam generatur. Hęc ille.

Et pergit ad objectiones, dicens: Ad illud ergo, quod objicitur; quod potest renuntiare juri suo; dicendum; quod huic juri non renuntiat, nisi per votum aut Matrimonium; & quoniam in tali consensu non est votum, nec est Matrimonium, & nemo est, qui accipiat illud jus, ideo ille consensus nullum potest per se præjudicium generare.

Ad illud, quod objicitur; quod potest trans ferri per consensum animi. Dicendum; quod in translatione potestatis hujus duo sunt, scilicet donatio & acceptio. Quantum ad donationem atinet, hoc est consensus proprius; quantum ad receptionem, hoc est consensus alieni; quia ille non est ibi, ideo non est translatio.

Ad illud, quod objicitur; si illa consentiat. Dicendum; quod tunc incipit obligari, & non ratione consensus alieni tantum, sed ratione sui, qui præcesserat in actu, & erat in habitu, qui est non obligaret, quia non erat qui acciperet, ideo alieno consensu adveniente, illa consensus habet vim obligandi, quam vis prius non haberet. Posset tamen dici, quod in tali casu consensus viri renovari debet vel verbo vel signo.

Ad illud, quod objicitur; quod efficacius consentit. Dicendum, quod si iste non obligetur, hoc non est propter defectum intensionis, quia non sic, sufficienter est intensus, sed quia non est mutuum.

Restat adhuc una obiectio de vinculo charitatis; hoc enim quam vis sit perfectum, videtur tamen posse esse unius ad alterum, ita quod non sit mutuum; ita pari ratione & vinculum carnale; ergo & Matrimonium.

Responderet D. Bonaventura; Quod charitas, prout est vinculum, quod facit unum corpus spirituale, nunquam est, quin sit in utroque extremorum, alioquin non facit unum. Et in Matrimonio sunt unum sponsum & sponsa, & signatur conjunctio Dei & anime, quæ nunquam claudicat: ideo nullus est consensus quantum ad vim Sacramenti, si libertatem habet in una persona, & coactionem in alia. Itaque de hac re non est relictus dubitandi locus.

De qua ergo? An Matrimonium illud ita invalidum sit, ut nullam prorsus pariat obligationem; denud ratificandi illud, respectu ejus, qui non est passus metum? Vel, an possit hic resistere, antequam metum passus ratificet pristinum consensum? Et quidem satis constat inter Doctores, illud Matrimonium nullam hujusmodi parere obligationem, si ille, qui liberè consentit, metus particeps non fuerit.

Q q q rit,

403. Prima obiectio solvitur ex D. Bonav.

Secunda obiectio dilatur ex eod.

404. Tertia obiectio solvitur.

Quarta diluitur.

405. Ultima obiectio.

Resp. D. Bonavent.

406. Qui liberè consentit potest resistere, si non fuerit particeps metus, neque conscius.